

Vergaderjaar 2001–2002

21 501-20

Europese Raad

27 407

Staat van de Europese Unie

Nr. 184

**BRIEF VAN DE MINISTER EN STAATSSECRETARIS VAN BUITEN-
LANDSE ZAKEN**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 26 februari 2002

Met het oog op het van start gaan van de Conventie op 28 februari a.s. bieden wij U met genoegen bijgaande notitie aan, waarin de regering reflecteert op de ontwikkelingen die ten grondslag liggen aan het mandaat voor de Conventie. Deze reflecties vormen tevens de aanzet voor het optreden van de vertegenwoordiger van de Nederlandse regering in de Conventie, Minister van Staat mr H. A. F. M. O. van Mierlo.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
J. J. van Aartsen

De Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken,
D. A. Benschop

Inleiding: de opdracht van Laken

De Europese Raad nam tijdens zijn bijeenkomst op 14 en 15 december 2001 de Verklaring van Laken aan over de toekomst van de Europese Unie. Deze Verklaring bevat een brede agenda voor mogelijke hervormingen en verstrekt aan de Conventie een breed mandaat om deze hervormingen voor te bereiden. In de Verklaring wordt aan de hand van een viertal thema's een groot aantal vragen geformuleerd, bedoeld om richting te geven aan een discussie over de toekomstige ontwikkeling van de Unie. Naar de mening van de regering worden in de Verklaring de juiste vragen gesteld en wordt de juiste richting aangegeven: richting een Europese grondwet.

Aan de vooravond van de Conventie en de discussie die deze zal voeren, acht de regering het passend stil te staan bij de belangrijke vraagstukken waarvoor de Unie zich de komende jaren gesteld ziet. Enerzijds legt de regering daarmee rekenschap af over de Verklaring van Laken; anderzijds wil zij met deze startnotitie de gelegenheid geven te reflecteren op de ontwikkelingen die ten grondslag liggen aan het mandaat voor de Conventie. Deze reflecties vormen tevens de aanzet voor het optreden van de vertegenwoordiger van de Nederlandse regering, Minister van Staat mr H. A. F. M. O. van Mierlo. Inhoudelijk is de regering op een groot aantal, in de Verklaring van Laken genoemde vragen reeds bij eerdere gelegenheden ingegaan. Daartoe zij verwezen naar de notitie «De toekomst van de Europese Unie» van 8 juni 2001 (Kamerstukken II 2000–2001, 27 407, nr. 9) en naar de «Staat van de Europese Unie 2001» (met name Hoofdstuk I).

De regering ziet belangstellend uit naar de gedachtewisseling in de Conventie en zal het parlement regelmatig informeren over de ontwikkelingen in de Conventie.

De betekenis van de instelling van een Conventie en een Forum

Naast de inhoud van de vragen die aan de Conventie zijn voorgelegd, is de instelling van de Conventie zelf van groot belang. De regering acht het besluit daartoe een belangrijk en positief signaal. Zij gaf reeds in haar brief van 29 oktober 2001 (Kamerstuk 2000–2001, 21 501–20, nr. 174) aan dat de organisatie van het beoogde maatschappelijke debat gebaat kan zijn met de instelling van een Conventie die input levert aan een latere IGC. Gebruikmaking van het Conventie-model kan immers leiden tot grotere publieke en parlementaire betrokkenheid bij de vormgeving van Europa dan wanneer slechts overleg plaatsvindt tussen regering en parlement over (vorderingen in) een IGC.

In de Conventie zal, zo verwacht de regering, een creatieve wisselwerking tussen de leden (en ook met het Forum; zie onder) kunnen groeien die bijdraagt aan de ontwikkeling, maatschappelijke verankering en grondige bespreking van vernieuwende ideeën. De latere IGC zal daar zijn voordeel mee kunnen doen. Duidelijk is ook dat de Verklaring een opdracht bevat. Immers, de Conventie zal daadwerkelijk resultaten moeten bereiken en heldere aanbevelingen moeten doen aan de daarop volgende IGC in 2004.

Evenzeer als over de instelling van een Conventie, is de regering positief over het openstellen van een Forum voor organisaties die de civiele samenleving vertegenwoordigen (sociale partners, bedrijfsleven, non-gouvernementele organisaties, academische kringen enz.). Dit gestructureerde netwerk van organisaties zal regelmatig over de besprekingen van de Conventie worden geïnformeerd. De bijdragen van de desbetreffende organisaties zullen aan het debat worden toegevoegd.

Naar de mening van de regering wordt op deze wijze verzekerd dat de Conventie zich werkelijk openstelt voor de gedachten en wensen die in de samenleving leven en wordt voorkomen dat het eindrapport van de Conventie een verzameling wordt van gedachten van uitsluitend «insiders».

De instelling van de Conventie en het openstellen van een Forum zoals hierboven beschreven dragen er, in onderlinge samenhang bezien, op vernieuwende wijze toe bij dat grotere legitimiteit en een sterker draagvlak voor daarop volgende verdragsherzieningen bij de Europese burgers worden bewerkstelligd.

Centrale thema's; democratische legitimiteit en externe effectiviteit

In de Verklaring van Laken zijn de vragen onderverdeeld onder een viertal kopjes, te weten:

Een betere verdeling en omschrijving van de bevoegdheden in de Europese Unie;

De vereenvoudiging van de instrumenten van de Unie;

Meer democratie, transparantie en efficiëntie in de Europese Unie;

De weg naar een grondwet voor de Europese burgers.

Vragen over het externe beleid, een thema dat naar mening van de regering ook in de Verklaring behandeld zou moeten worden, zijn niet onder een apart kopje samengebracht, maar verspreid terug te vinden onder bovenstaande kopjes.

Ook het subsidiariteitsbeginsel wordt in de Verklaring niet op één bepaalde plaats behandeld. De regering meent dat dit belangrijke beginsel niet alleen kan worden toegepast op nieuwe ontwikkelingen. Toepassing hoeft ook een kritische heroverweging van bestaand beleid niet in de weg te staan. Dit beginsel kan deel uitmaken van een toekomstige Europese grondwet.

In de visie van de regering spelen twee thema's, waarop overigens ook veel van de vragen in de Verklaring van Laken betrekking hebben, een centrale rol in het geheel van de problematiek waarover de Conventie zich zal buigen:

Verdieping van de democratische legitimiteit in Europa;

De rol van Europa in de wereld: vergroting van de coherentie en effectiviteit in het externe optreden.

Op deze thema's wordt hieronder kort ingegaan.

Democratie en legitimiteit in Europa

Zoals reeds bij eerdere gelegenheden aangegeven, is de Europese Unie een politieke unie in wording. Naar de mening van de regering dient de politieke unie, welke vorm deze uiteindelijk ook krijgt, gekenmerkt te worden door haar democratische karakter. Democratische controle op het geheel van het werkkterrein van de Unie is essentieel, mede gelet op de agenda waarvoor de Unie nu reeds staat; dit werkkterrein omvat nu al een breedte die reikt van onderwerpen als sociaal-economisch beleid en samenwerking op het terrein van Justitie en Binnenlandse Zaken tot het Gemeenschappelijk Buitenlands- en Veiligheidsbeleid, milieubeleid en biotechnologie. De besluitvorming over deze veelheid aan uiteenlopende onderwerpen moet, zo is de stellige overtuiging van de regering, ingebed moeten zijn in goede democratische controle.

Daarom zal de democratische cultuur in de Unie verder ontwikkeld moeten worden. Daartoe zullen ook de juiste institutionele voorzieningen getroffen moeten worden, bij voorkeur op termijn uitmondend in – onder meer – een Europese grondwet, een volledig bevoegd Europees Parlement en wellicht ook een rechtstreeks gekozen voorzitter van de Commissie. Ook zal sprake moeten zijn van een volwaardige politieke relatie tussen het Europees Parlement en de Commissie. In haar notitie van 8 juni 2001 gaat de regering meer uitvoerig in op deze en hiermee verband houdende voorstellen en ideeën.

De rol van Europa in de wereld

De Europese Unie moet, naast intern beleid en interne verantwoordelijkheden, in toenemende mate invulling geven aan extern beleid en externe verantwoordelijkheden. De rol van Europa in de wereld en de verplichtingen die voortvloeien uit de normen en waarden waarop de Unie is gegrond, komen meer en meer op de voorgrond te staan. Het gaat daarbij niet alleen om het Europese politieke, economische, sociale en culturele model in relatie en competitie met de rest van de wereld. Het gaat ook om Europese antwoorden op de uitdagingen waarvoor wij worden gesteld door de globalisering. Daarnaast gaat het om de vraag hoe de verantwoordelijkheid van Europa in de wereld effectiever en coherenter kan worden vorm gegeven met betrekking tot onder meer handelsrelaties, ontwikkelingssamenwerking, het exporteren van stabiliteit en het milieu.

De regering meent dat, ondanks aanzienlijke vooruitgang in de ontwikkeling van het GBVB en het EVDB, de Unie haar politieke invloed nog altijd meer in overeenstemming dient te brengen met haar economische gewicht in de wereld, haar positie als grootste donor en haar belangen en ambities.

Bepaald relevant zijn in dit verband ook de gebeurtenissen van en ontwikkelingen na 11 september 2001. Voorkoming en bestrijding van terrorisme zal (mede) richting geven aan te maken beleidskeuzes. Instandhouding van de brede coalitie en samenwerking op het gebied van terrorisme moet prioriteit worden gegeven. Voorts zal de aanpak van het terrorisme in de toekomst meer en meer zijn neerslag moeten krijgen in de politieke en contractuele relaties van de Unie met derde landen.

Ook de komende uitbreiding van de Unie zal doorwerken in het externe beleid. De nieuwe lidstaten zullen hun eigen accenten in het beleid willen aanbrengen. Ook zal de uitbreiding van invloed zijn op de besluitvorming. Het bereiken van unanimitéit, zo kan worden aangenomen, zal een moeilijker en langduriger proces worden. Dat zet de slagvaardigheid van de Unie op het internationale toneel onder druk.

Met betrekking tot de externe cohesie heeft de regering in de notitie van 8 juni 2001 verscheidene voorstellen gedaan, waarover in de Conventie verder gesproken kan worden. Uiteraard zal de regering hierover verdere gedachten ontwikkelen, waarvan zij het parlement tijdig op de hoogte zal stellen.

Opzet en werkwijze van de Conventie

Om de in de Verklaring genoemde vragen op een zinvolle wijze te kunnen bespreken en binnen het voorziene tijdsbestek van ongeveer een jaar opties en aanbevelingen te kunnen voorbereiden, is een goede en effectieve opzet en aanpak van de Conventie noodzakelijk. De Verklaring van Laken bevat weliswaar algemene aanwijzingen over samenstelling, duur van de besprekingen, werkwijze en secretariaat, maar laat de precieze

opzet en aanpak over aan de Conventie. Bedoeling is dat de (eerste) vergadering van de Conventie op 28 februari as. hierover nadere besluiten zal nemen. De volgende lijnen tekenen zich nu reeds af.

De Conventie zal in beginsel ongeveer eens in de drie weken plenair bijeen komen. Voorafgaand aan en aansluitend op iedere voltallige bijeenkomst van de Conventie zal het Presidium, waarvan de samenstelling inmiddels in grote lijnen bekend is (vide bijlage), bijeen komen.

De periode tot aan de zomer zal, naar zich laat aanzien, worden benut als een fase van «luisteren». De voorzitter van de Conventie zal vervolgens aan de Europese Raad van Sevilla een interim-rapportage uitbrengen. Op basis van de besproken onderwerpen en aandachtspunten zal na de zomer mogelijk een meer gerichte discussie plaats vinden.

Het Forum van maatschappelijke organisaties zal mogelijk een vrij losse vorm krijgen, waarbij intensief gebruik gemaakt zal worden van het Internet en andere beschikbare communicatiemiddelen. Hoorzittingen vinden mogelijk wel plaats, maar slechts op verzoek van de van het Forum deel uitmakende organisaties.

Ter informatie treft u in een bijlage bij deze notitie de namen aan van alle deelnemers aan de Conventie, voor zover nu bekend.

De regering ziet tenslotte uit naar een vruchtbare discussie in de Conventie en met het parlement en zal actief deelnemen aan deze discussie.

Land/instelling	Regerings-vertegenwoordiger	Parlementaire vertegenwoordigers	Presidium	Overige (Secretariaat)
Frankrijk	Pierre Moscovici Plv. Pierre Vimont	Alain Burreau (PS) Plv. Anne marie Idrac (UDF) Hubert HAENEL Plv. Robert Badinter	Valerie Giscard D'Estaing (Vz.)	Alain Pilette (JDR) Etienne de Poncins (Quai-diplomaat) Therese Blanchet (JDR)
Italië	Gianfranco Fini Plv. Francesco Speroni (Lega Nord)	Lamberto Dini (la Margherita) Plv. Guido Basile Marco Follini (Centro Cristiano Democratico) Plv. Valdo Spini	Giuliano Amato	Plv. SG Annalisa Gianella
Luxemburg	Jacques Santer Plv. Nicholas Schmit	Paul Helmingier (Liberalen, coalitie) Ben Fayot (socialisten, oppositie) Plv. Renee Wagener, Groenen Gast Giberyen		
Denemarken	Henning Christopherson Plv. Poul Schluter	Henrik Dam Kristensen, Sociaal Democratische Partij Peter Skaarup, Deense Volkspartij	Henning Christopherson	
Portugal	Joao de Valera	Maria Eduarda Azevedo (oppositie PSD) Alberto Costa (PS)		Ricardo Passos (EP jur.dienst)

Land/instelling	Regerings- vertegenwoordiger	Parlementaire vertegen- woordigers	Presidium	Overige (Secretariaat)
Zweden	Lena Hjelm-Wallén Plv. Lena Hallengren	Sören Lekberg (Social Democrats) Göran Lennmarker (conservatives) Plv. Kenneth Kvist (left wing party) Ingvar Svensson (Christian democrats)		
Duitsland	Dr. Peter Glotz Plv. Stas. Dr. Gunter Pleuger	Jurgen Meyer (SPD) Erwin Teufel (CDU)	Klaus Haensch (EP)	Woordvoerder Meyer- Landrut
Oostenrijk	Hannes Farnleitner (OVP) Plv. Gerhard Tusek	Caspar EINEM, SPO Reinhard Eugen BÖSCH, FPO Plv. Mw. Evelin LICHTEN- BERGER, groenen Gerhard KURZMANN, FPO		Walpurga Speckbacher (cabinet van Giscard)
Finland	Prof. Mw. Teija Tiilikainen Plv. Antti Peltomäki	dhr. Kimmo Kiljunen, (social democrat) dhr. Matti Vanhanen, (centre party) plv. Riitta KORHONEN (cons.) M. Esko HELLE (left wing)		
Nederland	Hans van Mierlo Plv. Tom de Bruijn	Timmermans Plv. Van Baalen Van der Linden Plv. Van Eekelen		Maryem van den Heuvel
Griekenland	Georges Katiforis Plv. Panayotis Ioakimidis	Paraskevas Avgerinos (PASOK) Plv. Nikos Constantopoulos (Synaspismos, links) Marietta Yannakou- Koutsikou Plv. Euripidis Stilianidis	Inkomend Voorzitterschap Georges Katiforis	
Ierland	Ray McSharry Plv. Bobby McDonagh			
België	Louis Michel Plv. Pierre Chevalier	Karel De Gucht (VLD) Elio di Rupo, PSE Plv. Danny Pieters Marie Nagy, Ecolo	Vice-voorzitter Jean-Luc Dehaene	Hervé Bribosia (commissie)
Spanje	Ana Palacio (Partido Popular) Plv. Carlos Bastarache Sagües	Gabriel Cisneros (partido popular) Plv. Alejandro Muñoz Alonso Josep Borrel (PSOE) Plv. Diego López Garrido	– Ana Palacio als huidig Voorzitterschap – Iñigo MÉNDEZ DE VIGO (EVP/ED, E) Vanuit Europees Parlement	Marta Arpio (JDR) Maria Jose Martinez Iglesias (EP)

Land/instelling	Regerings- vertegenwoordiger	Parlementaire vertegen- woordigers	Presidium	Overige (Secretariaat)
VK	Peter Hain Plv. Baroness Scotland of Asthall	Gisela Stuart (Labour MP) David Heathcoat-Amory (Conservative MP) Plv.: Lord McLellan of Rogart (Liberal Democrat) Lord Tomlinson (Labour)		Sir John Kerr SG Guy Milton (RS)
Europees Parlement	Elmar BROK (EVP/ED, D) Timothy KIRKHOPE (EVP/ED, UK) Alain LAMASSOURE (EVP/ED, F) Hanja MAIJ-WEGGEN (EVP/ED, NL) Iñigo MÉNDEZ DE VIGO (EVP/ED, E) (Vz.-er EP delegatie) Antonio TAJANI (EVP/ED, IT) Klaus HÄNSCH (PES, D) (vice Vz.-er EP-delegatie) Olivier DUHAMEL (PES, F) Luis MARINHO (PES, P) Linda McAVAN (PES, UK) Anne VAN LANCKER (PES, B) Andrew DUFF (ELD, UK) (vice Vz.-er EP-delegatie) Johannes VOGGENHUBER (GROENEN/EVA, A) Sylvia-Yvonne KAUFMANN (EVL/NGL, D) Cristiana MUSCARDINI (UENS, I) Jens-Peter BONDE (EDD, DK)		Iñigo MÉNDEZ DE VIGO (EVP/ED, E) Klaus HÄNSCH (PES, D)	
Commissie	Michel Barnier (Fr.) Antonio Vitorino (Por.)		Michel Barnier Antonio Vitorino	
Hongarije	Janos Martonyi Plv. Mr Péter GOTTFRIED	Jozsef Szajer Pal Vastagh Plv. Andras Kelemen Mr István SZENT-IVÁNYI		
Tsjechië	Jan Kavan Plv. Mr Jan KOHOUT	Jan Zahradil Josef Zieleniec Plv. Frantisek Kroupa Mr Petr NEČAS		
Slovenië	Matjaz Nahtigal Plv. Mr Janez LENARČIČ	Slavko Gaber Lojze Peterle		

Land/instelling	Regerings- vertegenwoordiger	Parlementaire vertegen- woordigers	Presidium	Overige (Secretariaat)
Estland	Lennart Meri			
Slowakije	Jan Figel Plv. Mr Juraj MIGAŠ	Irena Belohorska Pavol Hamzik Plv. Olga Keltosova Mr Frantisek ŠEBEJ		
Polen	Danuta Huebner Plv. Mr Janusz TRZCIŃSKI	Josef Oleksy Edmund Wittbrodt Plv. Marta Fogler Ms Genowefa GRA- BOWSKA		
Litouwen	Rytis Martikonis	Vytenis Andriukaitis Alvydas Medalinskas Plv. Rolandas Pavilionis Dalia KUTRAITE- GIEDRAITIENE		
Letland		Edvins Inkens Rihards Pīks		
Bulgarije	Meglana Kuneva Plv. Ms Neli KUTSKOVA	Daniel Valtchev Nickolay Mladenov Plv. Nesrin Usun Mr Alexander ARABADJIEV		
Roemenië	Hildegard Puwak Plv. Ion Jinga			
Cyprus	Michalis Attalides Plv. Mr Theophilos V. THEOPHI- LOU	mw. Eleni Mavrou (AKEL) dhr. Panayiotis Demetriou (Democratic Rally)		
		Plv. mw. Androula Vassiliou (EDI) dhr. Marios Matsakis (DEKO)		
Malta	Peter Serracino-Inglott Plv. Mr John INGUANEZ	Alfred Sant Michel Frendo		
		Plv. Dolores Cristina George Vella		
Turkije	Mesut Yilmaz Plv. Mr Nihat AKYOL	Ali Tekin Ayfer Yilmaz Plv. Kursat Eser Mr A. Emre KOCAOĞLU		